

ГІДРОБІОЛОГІЇ Інститут НАНУ — науково-дослідна установа, що досліджує проблеми гідробіології, зокрема у галузі гідроекологічного прогнозування наслідків антропо- і техногенного впливів на гідросферу. У структурі Інституту — 11 наук. відділів та лаб., Лютіз. (Київ. обл.) гідробіол. станція, Білоцерків. експерим. гідробіол. станція. Історія Інституту бере початок від часу заснування при Київ. товаристві любителів природи Дніпров. біол. станції (1909), першим дир. якої був М. Кеппен. 1920–21 станцією завідував М. Холодний, деякий час тут працював В. Вернадський. 1921 станція увійшла до складу ВУАН, а 1934 була реорганіз. у Гідробіол. станцію ВУАН. 1940 на базі станції створ. Г. і. АН УРСР (сучасна назва від 1991). Від часу створення станції осн. напрямками її дослідж. були типол. та регіонал. особливості Дніпра і його заплав. водойм, закономірності живлення і росту риб, питання продуктив. та сан. гідробіології (Я. Ролл, М. Товбін). У 40-х рр. науковці Г. і. вивчали гідробіол. та іхтіол. проблеми, пов'язані з розвитком риб. господарства. Тоді ж розпочато комплексні дослідж. пониззя Дунаю та придунай. лиманів, проведено ценолог. аналіз пониззя Дунаю, Дніпра і Дністра (Ю. Марковський). Від 50-х рр. пріоритет. напрямом діяльності Інституту стало комплексне дослідж. Дніпра, пов'язане з розробленням проектів будівництва Дніпров. каскаду ГЕС і водоймищ (Л. Зімбалеvська, Г. Приймаченко, Я. Цееб), а також біології риб (М. Білий, К. Бугай, В. Владимиров, В. Жукинський, П. Сухойван). У 60-х рр. розвинуто вчення про формування гідрохім. режиму водоймищ рівнин. річок та розроблено основи наук. прогнозування гідрохім. режиму водоймищ. За цикл робіт з гідрохімії вод України колектив авторів під керівництвом О. Алмазова удостоєно Держ. премії УРСР у галузі н. і т. (1972). Тоді ж розпочато вивчення процесів біол. забруднення водойм і пошуки засобів упр. цими процесами; визначено причини й закономірності масового розвитку синьозелених водоростей у водо-

ймищах Дніпров. каскаду; розроблено наук. підходи щодо проведення заходів зі зменшення негатив. наслідків «цвітіння» води, поліпшення її якості та сан.-біол. стану новоствор. водосховищ ГЕС (Л. Брагінський, Л. Сіренко, О. Топачевський, Я. Цееб). У 70-х рр. в Інституті сформувалися нові наук. напрями: водна токсикологія, радіоекологія внутр. водойм, екол. прогнозування при гідробудівництві. Значно розширилися дослідж. Дніпра та водойм Пн.-Зх. Причорномор'я, зокрема Дністра та укр. ділянки Дунаю. Найважливішим завданням Інституту було розроблення концептуал. підходів до екол. оцінки та прогнозу змін, пов'язаних з великомасштаб. гідротех. будівництвом на Дніпрі, Дністрі та ін. водних об'єктах. За цикл робіт з питань екол. оцінки впливу гідротех. будівництва на водні об'єкти колектив співроб. Інституту під керівництвом В. Романенка удостоєно Держ. премії України в галузі науки і техніки (1995). Розроблення концептуал. підходів до з'ясування закономірностей формування якості води в каналах, створ. на Дніпрі, стало основою для розвитку нового напрямку гідроекології — управління водними екосистемами (О. Оксіюк, В. Тимченко). Нині важливе місце в наук. діяльності Інституту займають гідрохім. (П. Линник), токсикол. (О. Арсан) та радіоекол. (М. Кузьменко) дослідж. В останні роки набули розвитку екол.-фізіол. дослідж., пов'язані з вивченням механізмів адаптації водяних тварин до змін абіотич. факторів середовища (В. Романенко, В. Соломатіна, Ю. Крот). Ці дослідж. заклали фундам. основи біотехнол. напрямку, пов'язаного з культивуванням гідробіонтів у регульов. системах водопідготовки з метою отримання біол. сировини та відновлення якості води. В Інституті працюють 1 академік НАНУ, 16 д-рів н. На базі Інституту 1993 створ. Гідроекологічне товариство України. Від 1965 при Інституті видається «Гидробиологический журнал». Директори: В. Романенко (1980-2016), від 2016 — С. Афанасьєв.
В. М. Якушин

Бібліографічний опис:

Гідробіології інститут НАНУ / В. М. Якушин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-29486>. — Останнє поновлення : 2024.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).